

Ohjeet psykologiharjoittelijan arviointilomakkeen täyttämiseksi

Mihin tarkoitukseen lomaketta käytetään?

Psykologiharjoittelijan arviointilomaketta suositellaan käytettäväksi arvioitaessa PsM -tutkintoon sisältyvän harjoittelun ammatillista pätevyyttä. Se on tarkoitettu työnohjaajan ja harjoittelijan pohjaksi ja työvälineeksi- Arviointilomaketta ei lähetetä psykologian laitokselle.

EuroPsy rekisteriin pääseminen edellyttää 5 vuoden akateemista koulutusta ja vuoden ohjattua työkokemusta. Suomalainen tutkinto on 5,5 vuotta, ja siihen liittyy puolen vuoden ohjattu ammatillinen harjoittelu. Tutkintoon kuuluva ohjattu harjoittelujakso – sikäli kuin työskentely tapahtuu todellisten asiakkaiden parissa – voidaan lukea osaksi EuroPsy -rekisterin edellyttää vuoden ohjattua työkokemusta.

Toinen osa ohjattua työkokemusta EuroPsy -pätevyyden saavuttamiseksi hankitaan tavallisesti valmistumisen jälkeen. Jos opiskelija jatkaa harjoittelua ennen maisterintutkinnon suorittamista tai työskentelee ohjatusti psykologina, myös tämä jakso voidaan lukea hyväksi vaadittavaan vuoden ohjattuun työkokemukseen. EuroPsy -pätevyyden arvioimiseen löytyy [lomake EuroPsy -sivuilta](#).

Jatkossa tutkintoharjoittelijasta ja ohjattua työkokemusta hankkivasta psykologista käytetään yhteisnimeä ohjauksessa oleva psykologi.

Kuka on työnohjaaja?

Työnohjaaja on laillistettu psykologi, jolla on vähintään kahden vuoden kokopäiväistä työtä vastaava työkokemus itsenäisenä työntekijänä siinä ammatillisessa kontekstissa ja sillä kompetenssialueella, josta hän antaa arvioinnin:

- kliininen työ/ terveydenhuolto,
- kasvatus/ koulutus,
- työ- ja organisaatiot,
- muu erikseen nimetty alue.

Yliopiston psykologian laitokset pitävät luetteloa psykologian maisterintutkintoharjoitteluun hyväksytyistä työpaikoista ja työnohjaajista. Kansallinen pätevyyslautakunta pitää luetteloa tutkinnon jälkeisen ohjatun työkokemuksen työnohjaajista.

Työnohjaajan tehtävät ja ohjauksen sisältö

Työnohjaaja on vastuussa ohjauksessaan olevan psykologin ammattipätevyyden kartuttamisesta ja arvioinnista. Työnohjaaja on vastuussa ohjattavan ohjauksesta, arvioinnista ja hänen tehtävänsä on rohkaista ohjattavaa toimimaan niin itsenäisesti kuin mahdollista ottaen huomioon tilanne ja ohjattavan pätevyys.

Työnohjaus edellyttää työnohjaajalta riittävästi aikaa, sitoutumista ja pätevyyttä tehtävässä toimimiseen. Pääsääntöinen tavoite on, että ohjaaja varaa viikoittain 1-2 tuntia ohjaukselle rauhoitettua, keskeytymätöntä aikaa, jolloin hän ja ohjattava psykologi työskentelevät yhdessä käyden läpi ohjattavan työtä. Ohjauksessa käsitellään työtä sekä kognitiivisella että emotionaalisella tasolla ja ohjauksen tarkoituksena on tukea ohjattavan itsevarmuuden ja ammatillisen varmuuden kehittymistä.

Prosessiin voi sisältyä myös tehtäviä, jotka ohjattava psykologi tekee työnohjaajan havainnoidessa ja joiden pohjalta, osana oppimisprosessia, keskustellaan asiasta yksityiskohtaisesti pohtien tehtyä työtä ja kriittisesti. Ohjattava psykologi voi myös seurata vierestä, kun työnohjaaja työskentelee ja reflektoida jälkeenpäin näkemäänsä ja kokemaansa.

Ohjattavan tehtävät

Ohjattava psykologi kehittää taitojaan vaaditun vuoden ohjatun työkokemuksen aikana. Edistymisen apuvälinenä suositetaan käyttämään esimerkiksi portfolioa, johon ohjauksessa oleva psykologi kirjaa tekemänsä työt ja kompetenssiensa kehittymisen. Tämän avulla hän tunnistaa kehitystarpeensa ja kertoo oppimaansa.

Arviointi ohjatun työkokemuksen aikana ja sen päättyessä

Ohjattava psykologi ja työnohjaaja päättävät kunkin ohjausjakson yhteydessä:

1. Mitkä ammatilliset toiminta-alueet ja asiakasryhmät käytännön työ kattaa
2. Mitkä roolit vastaavat työn sisältöä parhaiten
3. Miten pätevä ohjattava on toimimaan alueellaan

1. Mitkä ammatilliset toiminta-alueet ja asiakasryhmät käytännön työ kattaa

EuroPsy pätevyydessä erotetaan kolme pääaluetta:

1) terveydenhuolto ja kliininen työ, 2) koulutus- ja kasvatus, 3) työ- ja organisaatiot.

1. **Kliinisen työn ja terveydenhuollon** alueeseen sisältyvät meillä selkeästi terveyskeskuspsykologin tehtävät, mielenterveystoimistojen- ja psykiatristen sairaaloiden psykologien työ, mutta myös työterveyspsykologin työ tai kasvatusneuvolapsykologin työ silloin kuin se on kliinisesti ja/tai psykoterapeuttisesti suuntautunutta. Edelleen alueeseen voidaan sisällyttää yleissairaalapsykologinen työ ja neuropsykologin työ.

2. **Koulutuksen ja kasvatuksen** alueeseen sisältyvät koulupsykologin, kasvatus- ja perheneuvolapsykologin sekä päivähoitopsykologin työ. Edelleen se kattaa opintopsykologien ja muiden oppilaitoksissa toimivien psykologien työn.
3. **Työ- ja organisaatiopsykologian** alueella työskentelevät ammatinvalinnanohjaajat, psykologikonsultit jne.

Muut -alueeseen sisältyvät mm. oikeuspsykologin ja urheilupsykologin työ.

Tärkeää ammatillista aluetta määriteltäessä ei ole nimike, jota käytetään, vaan työn luonne ja sisältö. Suomessa koulutus antaa yleisen, laaja-alaisen pätevyyden erilaisiin tehtäviin ja niinpä psykologin toimi voi tehtäviensä ja tarjoamiensa pätevyyksien osalta kuulua kahdellekin eri alueelle ja psykologi voidaan myös silloin arvioida molempien alueiden osalta.

2. Mitkä roolit vastaavat työn sisältöä parhaiten

EuroPsy -pätevyysjärjestelmässä erotetaan psykologin toiminnassa kuusi peruskompetenssia, jotka heijastavat psykologitoiminnan eri rooleja. Roolit kuvaavat psykologisen palvelu- tai asiakastyön prosessia lähtien ongelman määrittelystä päätyen arvioinnin, vaihtoehtoisten toimintamallien kehittelyn ja interventioiden toteuttamisen kautta toiminnan itse arviointiin.

Peruskompetenssit ovat:

- A. Tavoitteen määrittely
- B. Arviointi
- C. Kehittäminen
- D. Interventiot
- E. Oman toiminnan arviointi
- F. Kommunikaatio
- G. Toimintaa tukevat kompetenssit

Roolit on kuvattu yksityiskohtaisemmin [EuroPsy-raportissa](#). Siinä kuusi peruskompetenssia on jaettu 20 alakompetenssiin ja lisäksi nimetään toimintaa tukevia kompetensseja.

Eri alueilla painottuvat eri roolit. Työnohjaaja ja ohjattava keskustelevat ennen arviota siitä, mitkä roolit parhaiten kuvaavat arvion kohteena olevaa työtä.

3. Miten pätevä ohjattava on toimimaan alueellaan

Kolmantena vaiheena arvioinnissa työnohjaaja arvioi miten pätevä ko. toiminta-alueella arvioinnin kohteena oleva ohjattava psykologi on eri rooleissa. Arviointi tapahtuu asteikolla 1-4, jolloin

1 = perustiedot ja taidot ovat olemassa, mutta pätevyys ei ole vielä kehittynyt riittävästi

2 = tehtävien suorittamisen tarvittava pätevyys on, mutta tarvitsee ohjausta / opastusta

3 = on pätevyys suorittaa tehtäviä ilman ohjausta / opastusta

4 = on pätevyys suorittaa monimutkaisia tehtäviä ilman ohjausta / opastusta

Itsenäinen työskentely edellyttää kompetenssiarvioiden tasoa 3-4 riippuen roolien keskeisyydestä tehtävän suorittamisen kannalta. Tasoarvioinnissa on käytettävä kokemukseen pohjaavaa päättelyä. Euroopan pätevyyslautakunta tulee myöhemmin antamaan tarkemmat ohjeet tasomäärittelystä.

Työnohjaajan tekee lopullisessa arviossaan yhteenvedon tiedoista ja ottaa kantaa siihen, voidaanko ohjattavan odottaa riittävän hyvin ja itsenäisesti suoriutuvan kuudesta perusroolista. Apuna arvioinnissa voi käyttää liitteen jaotusta alakompetensseihin. Työnohjaaja tekee kategorisen yleisarvion pätevä tai ei-pätevä. Tutkintoon kuuluvasta harjoittelusta tätä arviota ei tehdä.

Arviointi voidaan tehdä useamman kerran ohjausjakson aikana. Ohjatun työjakson päättyessä työnohjaajan tulee arvioida ohjattavaa psykologia työtehtävän kannalta olennaisten kompetenssien osalta. Työnohjaajan tulee sen jälkeen keskustella arvioinnista ohjattavan kanssa ja heidän tulee yhdessä pohtia, mitä kompetenssialueita pitää kehittää. Tutkintoon kuuluvassa harjoittelussa arvio toimii palautteena ohjattavalle. Se ei ole arvosana oppilaitokselle.

Kun arviota pätevyydestä tehdään harjoittelun päättyessä, on selvää, etteivät kaikki saavuta kaikissa rooleissa tarvittavaa 3-4 tasoa. Harjoittelun päättöarvio voikin parhaimmillaan toimia palautteena harjoittelijalle siitä, millä alueilla lisäkokemusta ja taitoja tulisi hankkia. Tutkintoon sisältyvästä harjoittelusta annettua arviota ei tarvitse liittää EuroPsy-hakemukseen. Riittää, kun hakemuksessa on viimeinen seitsemän kuukauden ohjatusta työkokemuksesta annettu arvio, ellei aiempi arvio anna olennaisesti täydentävää tietoa tuoreempaan arvioon.